

Sectordocument internationale handel plastic afval

Samenwerking AMLC en Douane

November 2024

Inleiding

Het Anti Money Laundering Centre (AMLC) en de Nederlandse Douane hebben in 2024 in het kader van Trade Based Money Laundering (TBML) gezamenlijk de internationale handel in plastic onderzocht. Het doel van dit document is de opgedane kennis te delen met analisten, opsporing, toezichthouders en overige geïnteresseerden.

Internationale handel in plastic

De internationale handel in plastic afval is een levendige en complexe markt, waarbij verwerkers, tussenhandelaren en overheden regelmatig met elkaar in discussie zijn over de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Op mondiaal niveau zijn reeds diverse afspraken gemaakt omtrent de verwerking van afval. Het Verdrag van Bazel (1989) is het meest relevante verdrag. Zo is het exporteren van plastic enkel toegestaan indien dit wordt voorzien van specifieke handelscodes. Om de handel in plastic afval transparanter te maken, is dit verdrag recentelijk aangepast. Hierdoor moet met ingang van 1 januari 2021 toestemming zijn verleend. Binnen de EU dient het transport van afval in overeenstemming met de Verordening voor het vervoer van plastic afval (1013/2006) (EU, 2006) te geschieden. Voor export naar landen buiten de EU mag 2% van het afval vervuild zijn en voor export naar landen binnen de EU mag 6% vervuild zijn. Tevens is in november 2023 een mandaat aangenomen om het aantal plastic verpakkingen binnen de EU sterk te verminderen. Daarnaast volgt uit de Green Deal dat in 2030 55% van het plastic verpakkingsafval worden gerecycled.

Met name westerse landen gebruiken veel plastic. Het afval wat niet goed recyclebaar is wordt naar het buitenland geëxporteerd, van oudsher naar China. Met invoering van het Chinese importverbod in 2018 is de export naar landen zoals Turkije en Indonesië sindsdien exponentieel gestegen.

Overheden stimuleren het (milieuvriendelijk) verwerken van plastic door het verstrekken van subsidies. Het grootste probleem bij export van plastic afval is dat plastic, op papier bestemd voor recycling, via omwegen alsnog in verbrandingsovens beland, veelal in arme landen.

De rol van Nederland

Nederland is één van de grootste exporteurs van plastic afval ter wereld, samen met de Verenigde Staten en Japan. Op mondiaal niveau is de EU als geheel de grootste exporteur. Veel plastic wordt via Nederland buiten de EU geëxporteerd. Deze vrachten dienen te voldoen aan [EVOA-wetgeving](#). Verder valt op dat Nederland veel afval vanuit het Verenigd Koninkrijk (VK) importeert. Daar staat een uitgaande stroom richting het VK tegenover. Mogelijk liggen subsidies aldaar hieraan ten grondslag.

Wat maakt de sector kwetsbaar?

- De juridische definitie van afval laat veel ruimte over voor discussie.
- De definitie van afval dat 'bijna vrij is van verontreiniging' is niet nader uitgewerkt in het Verdrag van Bazel, waardoor het mogelijk is om vervuild plastic mee te vervoeren met 'schoon' plastic.
- Nieuw geproduceerd plastic blijft goedkoper dan gerecycled plastic.
- De Europese Commissie schat dat de jaarlijkse inkomsten uit de illegale afvalmarkt in de EU schommelen tussen de 4 en 15 miljard euro (gemiddeld 9,5 miljard euro), waarbij de verwachting is dat de illegale afvalhandel zal blijven toenemen.
- Export naar landen waar geen of onvoldoende verwerkingscapaciteit is, is hard toegenomen.
- De keten is niet transparant doordat plastic-tussenhandelaren zowel im- als exporteren naar Nederland.
- Diverse overheidsdiensten houden toezicht op de verschillende fasen van verwerking, maar er is geen centraal coördinatiepunt. Dit, in combinatie met beperkte capaciteit, maakt controle lastig.

Wat maakt de sector weerbaar?

- De Nederlandse overheid heeft met een groot aantal producerende bedrijven en grootgebruikers een overeenkomst gesloten waarbij is afgesproken dat in 2025 plastic waar mogelijk herbruikbaar moet zijn, maar in ieder geval volledig recyclebaar.
- In 2021 is het Verdrag van Bazel gewijzigd, waardoor de internationale handel in plastic transparanter en beter controleerbaar moet worden.
- EU-wetgeving stelt strengere eisen aan het exporteren van plastic afval buiten de Europese Unie dan het Verdrag van Bazel, waardoor misbruik lastiger is.

Meldingsplicht ongebruikelijke transacties

Producenten, importeurs, exporteurs en tussenhandelaren van plastic afval vallen onder de meldersgroep 'Kopers en verkopers van goederen'. Kopers en verkopers zijn in geval van contante betaling van (vooralsnog) €10.000 of meer volgens de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) verplicht ongebruikelijke transacties te melden. Deze transacties worden gemeld bij FIU-Nederland. Daarnaast gelden mogelijk ook andere verplichtingen, zoals een AML/CTF-risico-analyse, een verplicht cliëntenonderzoek, PEP-check en de verplichting tot het uitvoeren van een verscherpt cliëntenonderzoek bij transacties met hoog-risicolanden. Tevens gelden er diverse verplichtingen op het gebied van sanctieregeling.

Na onderzoek kan de FIU een gemelde ongebruikelijke transactie verdacht verklaren. We spreken dan van een 'verdachte transactie' (VT). Verdachte transacties worden o.a. door het AMLC nader onderzocht in het kader van haar taakstelling.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [website](#) van FIU Nederland.

Fraude en misstanden melden

Bedrijven en/of personen die een vermoeden hebben van fraude en/of overige misstanden kunnen dit melden bij diverse instanties. Hieronder vindt u een overzicht.

FIOD

Bij een vermoeden van financieel en/of fiscaal gerelateerde fraude kunt u een melding doen op de [website](#) van de FIOD. Ook wanneer u een vermoeden heeft van overtreding van de Sanctiewet kunt u bij de FIOD een melding doen.

Liever anoniem een melding doen? Neem daarvoor contact op met het Team Criminele Inlichtingen (TCI) van de FIOD. Je leest [hier](#) meer over de werkwijze van het TCI.

Douane

U kunt fraude met betrekking tot douanezaken, zoals onjuiste in- en uitvoerdocumenten, melden via de [website](#) van de FIOD.

Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)

De taak van de ILT is onder andere ervoor te zorgen dat bedrijven, organisaties en overheidsinstanties de wet- en regelgeving over de duurzame leefomgeving, de fysieke veiligheid naleven. Vermoed u een overtreding, bijvoorbeeld doordat vervuild plastic wordt vervoerd? U kunt dan via [dit](#) formulier een melding indienen. Heeft uw melding spoed? Bel dan 088 - 489 00 00.

Omgevingsdienst

Nederland heeft 28 omgevingsdiensten. Omgevingsdiensten zijn gespecialiseerd in milieuvergunningverlening, toezicht en handhavinginspecteurs van de Omgevingsdienst controleren op wettelijke milieu-eisen. Bij het vermoeden van een overtreding kunt u contact opnemen via [deze](#) link.

Meld Misdaad Anoniem

Wilt u anoniem een melding doorgeven? Dat kan eenvoudig via Meld Misdaad Anoniem. U kunt een melding telefonisch doorgeven via 0800-7000 of via de [website](#).

Uitkomsten onderzoek VT's

Het AMLC heeft een analyse gemaakt van verdachte transacties met een transactiedatum vanaf 2010 tot 2024. De verwerking van plastic afval kent geen eigen SBI-code. Om analyse toch mogelijk te maken is gekeken naar codes 3832 (gesorteerd materiaal voorbereiden tot recycling) en 4677 (groothandel in afvalmaterialen). De groothandel in afvalmaterialen kent daarentegen wel een sub verdeling waar plastic afval onder verdeeld kan worden (46779).

In totaal zijn zo'n 75 VT's nader onderzocht met een totaalbedrag van bijna € 145.000.000. Het jaar 2021 liet een piek zien, in dat jaar werd voor maar liefst € 89.500.000 doorgemeld door de FIU-NL.

Redenen voor financiële instellingen om transacties door te melden zijn onder meer het ontvangen van gelden uit China, hoge contante opnames, bad press van handelspartners en third party payments.

Wat is Trade Based Money Laundering?

TBML is het gebruiken dan wel opzetten van internationale handelsstructuren om geld wit te wassen. Het gaat hierbij niet om eenmalige transacties maar om professionele witwassers die middels goed georganiseerde constructies miljoenen witwassen. Om te kunnen spreken van TBML, dient volgens de FATF in ieder geval aan onderstaande voorwaarden te worden voldaan:

- Er moet sprake zijn van criminele winsten/waarde;
- Er moet sprake zijn van een oogmerk op het verplaatsen van deze waarde door middel van producten die verhandeld worden;
- Deze verplaatsing moet een legitimatie tot gevolg hebben. Het criminele geld moet een ogenschijnlijk witte 'status' krijgen.

Bij veel verschijningsvormen van TBML is sprake is van een vorm van documentfraude;

- Over- en onderfacturieren
- Over- en onderverschepen
- Phantom shipping (d.w.z. niets verschepen maar wel factureren)
- Meervoudig factureren
- Onjuiste omschrijving goed/dienst

Echter, de laatste jaren wordt in Nederland ook een minder complexe vorm van TBML zonder documentfraude waargenomen waarbij van crimineel verdiend geld voor een marktconforme prijs goederen worden aangeschaft in de juiste hoeveelheid en kwaliteit. Deze goederen worden vervolgens geëxporteerd en weer verkocht.

Voorbeeldcasus TBML-constructie met plastic afval

Onderneming X B.V. is gevestigd in Nederland. Haar activiteiten bestaan uit het bemiddelen en adviseren van afvalbedrijven t.a.v. het verwerken van plastic. Vanuit het VK ontvangt zij op papier €20.000.000 van onderneming Y Ltd voor het verwerken van meerdere ladingen plastic afval. Y Ltd is in handen van een criminele organisatie en wordt gebruikt om criminele opbrengsten wit te wassen. In plaats van dit zelf te verwerken, zendt X B.V. deze ladingen op papier door naar de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). Hiervoor betaalt zij onderneming Z Ltd €19.000.000. In praktijk worden lege containers verscheept; er is dus sprake van phantom shipping. Hiermee is een groot deel van de opbrengst vanuit het VK via Nederland overgebracht naar de VAE.

Invoer en uitvoer van plastic afval in Nederland (Douane goederencode 3915)

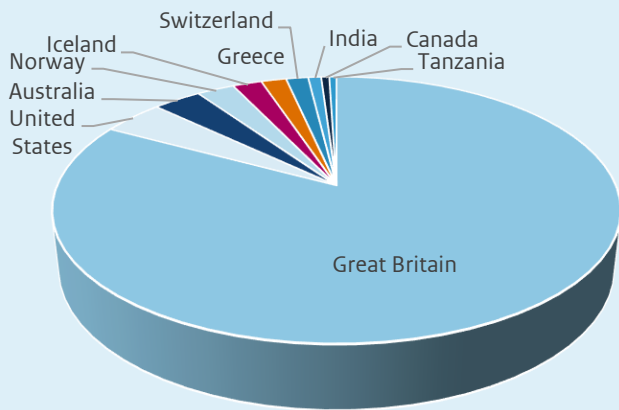
Invoer 2021 - 2023

- In deze periode werd in Nederland voor € 176,4 miljoen aan plastic afval ingevoerd (€ 42,5 miljoen: 2021, € 86,6 miljoen: 2022, € 47,3 miljoen: 2023).
- De gemiddelde aangegeven waarde per aangifte kunststofafval bij invoer bedroeg € 6.909.
- In deze periode werd in totaal 432,1 miljoen kilogram plastic afval ingevoerd (123,8 miljoen: 2021, 159,4 miljoen: 2022, 148,9 miljoen: 2023).

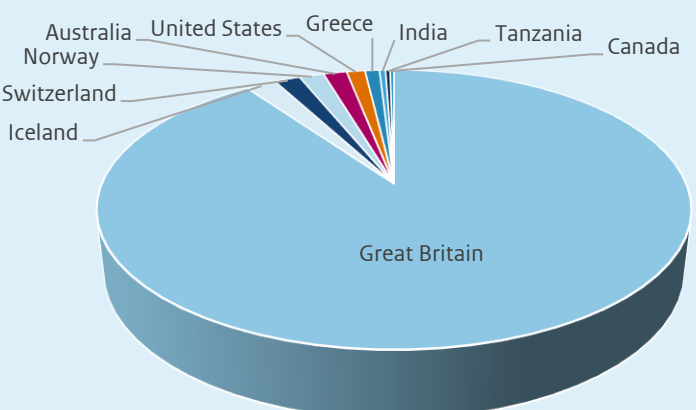
- Great Britain
- Iceland
- Switzerland
- Norway
- Australia
- United States
- Greece
- India
- Tanzania
- Canada

Verdeling invoer in waarde per land 2021 - 2023

Verdeling invoer in gewicht per land 2021 - 2023

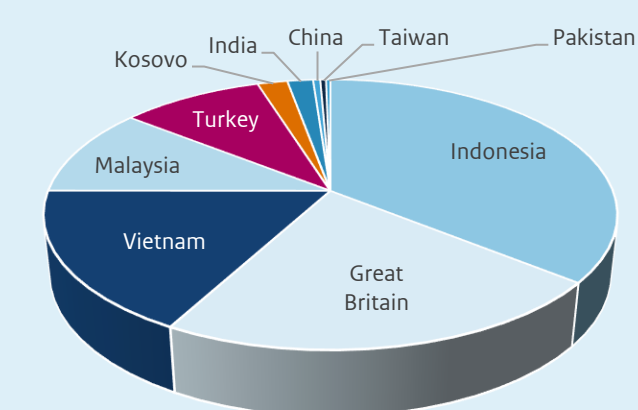
Uitvoer 2021 - 2023

- Gedurende deze periode werd er voor € 327,4 miljoen aan plastic afval vanuit Nederland uitgevoerd (€ 101,2 miljoen: 2021, € 128,5 miljoen: 2022, € 97,7 miljoen: 2023).
- De gemiddelde aangegeven waarde per aangifte kunststofafval bij uitvoer bedroeg € 22.181.
- In deze periode werd in totaal 797,8 miljoen kilogram plastic afval uitgevoerd (277,4 miljoen: 2021, 234,1 miljoen: 2022, 286,3 miljoen: 2023).

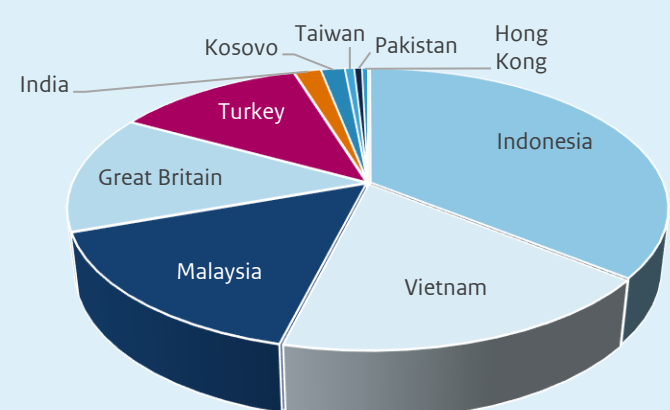
- Indonesia
- Vietnam
- Malaysia
- Great Britain
- Turkey
- India
- Kosovo
- Taiwan
- Pakistan
- Hong Kong

Verdeling uitvoer in waarde per land 2021 - 2023

Verdeling uitvoer in gewicht per land 2021 - 2023

De internationale handel in plastic afval in beeld

De internationale handel in plastic afval is een complex proces dat meerdere stappen en actoren omvat. Hier volgt een overzicht van het proces:

1. Verzameling en Sortering

Inzameling van plastic afval begint bij huishoudens, bedrijven en gemeentelijke afvaldiensten. Het ingezamelde afval wordt vervolgens naar sorteercentra gebracht waar het wordt gescheiden op basis van soort plastic (o.a. PET, HDPE, PVC).

2. Voorbehandeling: reiniging en verkleining

Het plastic afval wordt gereinigd en verkleind (bijvoorbeeld tot vlokken of pellets) om het klaar te maken voor transport en verdere verwerking.

3. Tussenhandelaren en Exporteurs

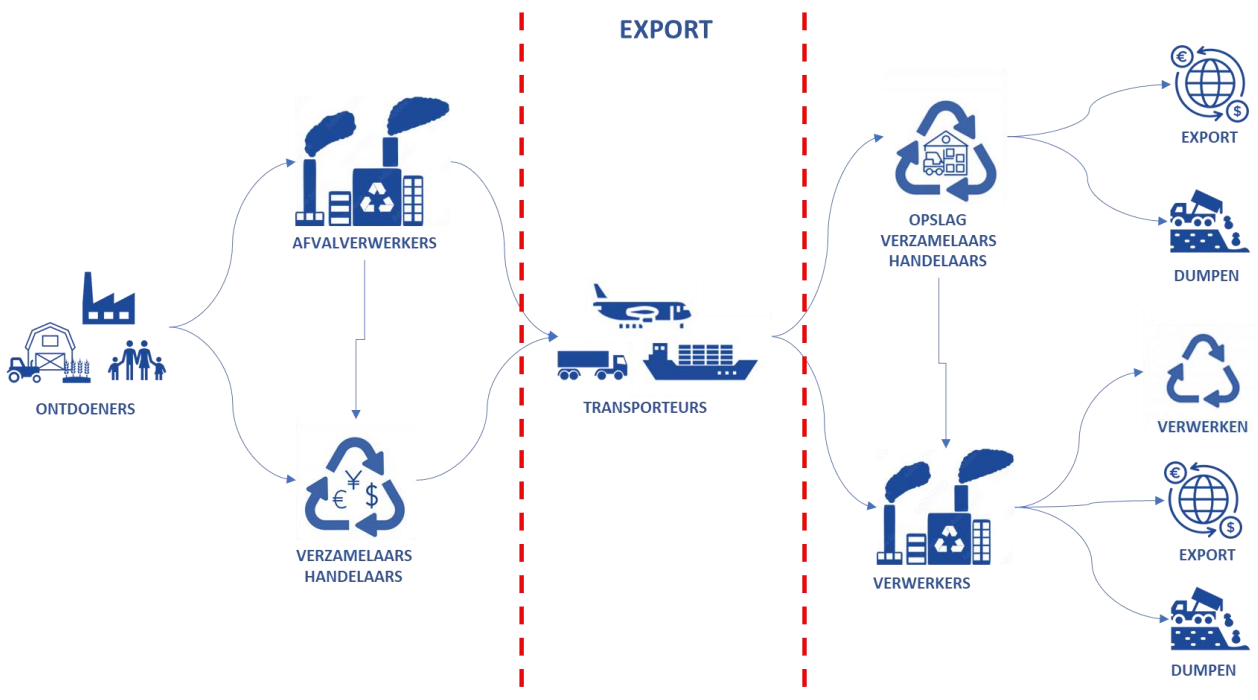
Tussenhandelaren kopen het gesorteerde en voorbehandelde plastic afval op. Deze handelaren spelen een cruciale rol in de internationale markt door grote hoeveelheden plastic afval van verschillende bronnen in te kopen en door te verkopen. Gespecialiseerde exportbedrijven regelen vervolgens de export van plastic afval naar landen die het kunnen verwerken.

4. Transport en Douane

Het plastic afval wordt vaak in containers geladen en via zeevracht verscheept naar importerende landen. Tijdens dit proces moeten handelaren en exporteurs voldoen aan diverse internationale regelgeving en douaneprocedures. Exporteurs dienen conform het Verdrag van Basel te beschikken over uitgebreide documentatie, zoals certificaten van herkomst, douaneverklaringen en (in geval van vervuild plastic) vergunningen.

5. Importeurs en Verwerkers

Bedrijven in de importerende landen kopen het plastic afval en brengen het naar recyclingfabrieken. In deze fabrieken wordt het plastic afval verder verwerkt tot grondstoffen voor nieuwe producten, zoals nieuwe plastic voorwerpen, textielvezels, of andere industriële toepassingen. Tevens worden grote hoeveelheden afval in deze fase alsnog verbrand. Indien afval wel is gerecycled, kunnen de materialen worden verkocht aan fabrikanten ten behoeve van de productie van nieuwe goederen.

Colofon

Dit sectordocument is met zorg samengesteld door het AMLC en de Douane. Bij eventuele vragen en/of opmerkingen kunt u contact opnemen via aml.centre_postbus@belastingdienst.nl